

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

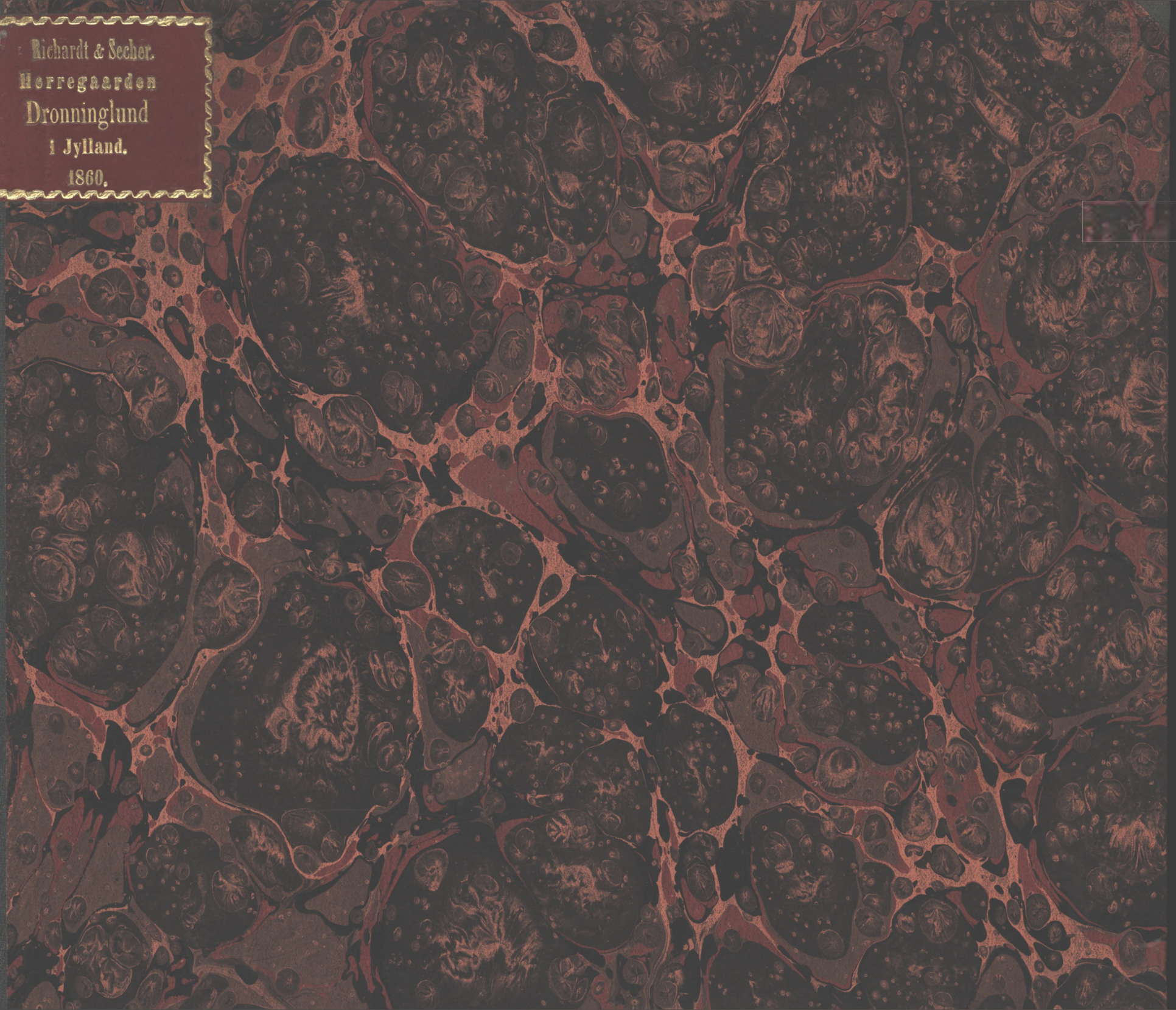
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Richardt & Secher.
Herregaarden
Dronninglund
i Jylland.
1860.

F. Richardt del. Nerdahl Grove lith.

C. A. Reitzel's Forlag

1. W. Tegner & Kittendorff's lith. 1. 1. 1.

DRONNINGLUND,
forhen Hundslund Kloster, i Jylland.

Dronninglund, fordum Hundslund Kloster.

I Bendsøsfjelds skønneste Egn, omtrent 3½ Mil nordøst for Aalborg ligger i Hjørring Amt, Dronninglund Herred og Sogn Herregaarden Dronninglund, der i den katholske Tid var et Kloster og hed Hundslund. Gaarden selv ligger lavt; men en liden halv Hjerdingvej nordvest og nord for den ender Jyske Aas i nogle høje og stejle Lyngbakker, fra hvilke man har et vidt Skue, saa at man foruden en Mængde Kirker ogsaa sjner Aalborg By. Gaarden ligger midt i Skoven, der gaar i et med Haven. Trindt omkring Gaarden udspringe i kort Afstand fra hverandre tre Bække, der drive to Møller, derpaa forene sig med hverandre for snart derefter at løbe imod Syd ud i Gjeraa, der gjør Grændsen imellem Dronninglund og Rør Herreder. Den ene af disse Bække løber tværs over Borgegaarden og igjennem Bryggers og Mejeri. Tidligere laa Dronninglund saa at sige midt i en Sø; men nu ere der Syd og øst for Gaarden smaa Engpartier, som gaa ind i Skoven. Over Engen er der anlagt en Dæmning, som hæver sig 4—5 Alen. Grofterne langs med denne Vej ere bevogede med alle Slags Træer, endog Kaprifolier, saa at man kunde tro sig hensat i en fynsk Egn. Den øst for Gaarden liggende Vandmølle Østermølle har en meget smuk Beliggenhed; noget derfra og paa et højere Punkt ligger en Vejrmølle. Skoven strækker sig, kun hist og her afbrudt af Hede, lige til Rattegattet. Naar man nu havet, bliver man henrykt over den store Modsatning imellem Øst- og Vestkysten. Skoven strækker sig nemlig her med nogle Mellemrum et Par Mil langs Stranden fra Soraa til Gjeraa. Gaar man derimod fra Dronninglund imod Nord, har man, en halv Mil fra Gaarden, Dronninglunds Storskov,

omtrent 800 Tønder Land, der tildels ligger højt paa en Gren af Jyske Aas; den bestaar mest af Bøgeskov; her er især dejligt om Foraaret. Jordmonnet er stærkt gjennemskåret. Da Skoven endnu langt fra er bragt under fuldstandig Kultur, har den saa meget større Interesse for Beskueren; der vil ogsaa gaa lang Tid, inden den kommer til at ligne en sællandsk Bøgeskov; hist og her ser man betydelige Spor af Omvæltningerne i Naturen. Det højeste Punkt i Skoven er Knårhøj, hvorfra man i klart Vejr kan se Sæby og Sæbygaard og Læsø. I Nærheden af Storskoven er Landet bart; dog har man en smuk Udsigt ad Dybvad, Rugtved og Borgaard til. Gaarden har fortrinlig Fuglejagt.

Hundslund Kloster var Bolig for Nonner af Benediktinerordenen og en meget rig Stiftelse; men forgæves vil man i Aarbøger og Dokumenter søge Underretning om, paa hvilken Tid det blev oprettet. Første Gang omtales det i anden Halvdel af det 13de Hundrebaar, nemlig i Fru Gro's Testamente af Aar 1268. I Aaret 1393 skjedede Dronning Margrete til Klosteret Aggathorp, Brangethorp, Rød, Snipegaard og Rudsted i Skovbo Herred og Jerslev Sogn med alt Tiliggende; disse Ejendomme havde hendes Fader og hun selv kjøbt af Hanneke Limbel og Timme Limbel. For denne Gave skulde Klosteret til Guds, vor Frues og det hellige Kors' Hæder bygge et Alter og indvie det til det hellige Kors; i øvrigt vare Vilkaarene næsten ligelydende med dem hun foreskrev Biskoppen af Viborg, da hun s. A. overdrog ham Hald Slot; hendes Faders, hendes Forældres, Benneres og hendes egen Aartid skulde i

Dronninglund, fordum Hundslund Kloster.

Klosteret holdes anden Dagen efter Korsfets Ophøjelse (den 16de September), og da skulde Priorinden pleje Nonnerne det bedste hun kunde med Mad og Vl. Ligeledes gav Dronningen Klosteret samme Aar alt sit Gods i Hundslund Sogn. Nogle Aar derefter tilskjødede Kong Erik af Pommern det Herlighedsretten til Badum Kirke i Rør Herred. Andre Gaver til dette Kloster ere ikke bekendte; men vist er det, at det var meget rigt og ejede store Ege- og Bøgeslove, megen Jagt, udmærket Fiskeri baade i Parter, i den store La Gjeraa, i Rattegattet og i Limfjorden ved Hals, som horte under Klosteret. Ogsaa havde det sit eget Virl.

Hundslund Kloster blev styret af en Prior og en Priorinde. Af de første ere ifkun følgende bekendte: Laurentius, der havde denne Værdighed 1418. Grengisł Jensen, der var Prior 1457, da han kjøbte en Gaard i Aalborg til Klosteret. E. A. gjorde han et Magestifte med Hr. Anders Nielsen Banner til Kolledal, hvorved Klosteret fik adskilligt Gods i Hundslund Sogn, hvoriblandt noget var øde: Torpholm, Bjørnelund, 2 Gaarde i Thorup, 1 Gaard i Tolstrup, 2 Gaarde i Gammelbal, Sursbæk, 1 Gaard i Gethara (nu Gjeraa), Lamhave, 3 Gaarde i Skattorp og 4 Gaarde i Hjallerup. Noget af dette Gods har han imidlertid skjenket Klosteret for sine Forældres Sjæles Skyld; for det øvrige fik han: Brangethorp, Grensted og Hedegaard i Vester-Brøndeslev Sogn, Fjerslevgaard, alt Klosterets Gods i Hjulskov i Øster-Brøndeslev Sogn og Sinderholm. Den samme Prior havde 1462 en Strid med Erik Jepsen om noget Gods i Grensted, som denne efter hans Paaastand forholdt Klosteret. I Aaret 1477 fik han af Jens Nielsen Skjode paa 1 Gaard og 1 Bol i Thorstrup, paa noget Gods i Rorum i Skallerup Sogn, Vennebjerg Herred og paa Gods i Sundsholm i Rør Herred. Endnu det følgende Aar forekommer Grengisł Jensen som Prior. Hans Eftermand Markvard Jul gjorde 1482 et Magestifte med Mavrids Nielsen (Gyldenstjerne) af Aagaard, hvorved denne fik noget Gods i Sønder-Trygdstrup i Jerslev Herred imod at afstaa andet Gods i Rørre-Trygdstrup. Den Gang var Karin Jensdatter Priorinde. I Aaret 1488 lod den samme Prior optage et Sognevidne om, at Sneverholt øst for Enabel Hede var Klosterets rette Eje. Endnu i Juli 1490 var han Prior. Aar 1503 var Niels Pedersen Prior og forlenede da Anders Markussen for Livstid med en Gaard, som denne selv opbyggede, og hvortil Prioren lagde Jorder. 1508 var denne Mand endnu Klosterets Styresmand. I Aaret 1531 beklædte Mester Anders Gyldenstjerne, der tillige var Degn

i Roskilde Kapittel, denne Værdighed. Som Benediktinerkloster stod Hundslund under Stiftets Biskops Tilsyn. Hvorledes den sidste katolske Biskop udforte dette Hverv, viser et Andragende fra Klosterjomfruerne til Kongen og Rigsraadet i Marts 1535. De klagede over, at „Biskop Stygge Krumpen havde trængt dem fra Klosteret med Overvalde og ondt Regimente“, og begjerede, at man vilde tage i Betragtning den Armod de vare komne i og sørge for Jomfruerne saaledes, at de maatte der faa sit Ophold som Skil havde været fra gammel Tid og faa en Priorinde, der kunde have Tilsyn med Klosteret. Kongen og Raadet toge sig af Sagen og udnævnte da „ærlig og regelbunden“ Jomfru Johanne Mogensdatter, „for det gode Rygte, hende medfølger“, til Priorinde; derhos blev det paalagt Biskoppen, hans Tjenere og Folk at drage ud af Klosteret og ingen Hindring lægge Jomfruerne i Vejen. Hertil maatte Biskoppen give sit Samtykke. Men i de samme Dage blev det Spørgsmaal, om Bispen for Fremtiden skulde beholde Klosteret, drøftet af Kongen og Raadet. Paa Kronens Begne tiltalede nemlig Peder Ebbesen Galt Biskop Stygge for dette og Stiftets andre Klosters. Angaaende Hundslund paastod denne, at det altid havde været Stiftets Forlening og styret af Bisperne i Bendsjøssel; de Bidnesbyrd han havde derom, vilde han skaffe til Veje til næste almindelige Herredag. Indtil den Tid fik han Henstand; og saa længe skulde Klosterne blive i Kværstade, saa at hverken Kronen eller Bispen skulde have Afgifter af dem; men Klosternees Fogeder skulde oppebære Landgilden m. m. og gemme dette, indtil Sagen blev afgjort. Hvis Bispen ikke mødte til rette Tid, skulde Klosterne blive hos Kronen. Biskop Stygge havde ligesom alle hans Standsfæller Forsald til den fastfattede Tid, da de den Gang vare i Fængsel, og saaledes blev da Klosteret inddraget under Kronen. At dets Beboere ikke kunde have Grund til Misjornøjelse med denne Forandring, viser deres oven omtalte Klage over Bispen, som desuden havde misbrugt sin Myndighed i den Grad, at han havde tugtet en Nonne med — Ris; dette er i det mindste et af de Ankepunkter, der paa Rigsdagen 1536 bleve fremførte imod Biskop Stygge Krumpen.

Den første af Kronens Lensmænd over Klosteret var Gabriel Gyldenstjerne til Røstrup, der var en Broder til Fyns sidste katolske Biskop Knud Gyldenstjerne. Han havde dette ny Len allerede i Sommeren 1537 og forenede snart dermed Drum Slots Len; senere blev han Rigsraad. I Aaret 1541 fik han Klosteret i Pant for 967 Løksmaldere og 43 Gylden. Aaret

Dronninglund, fordom Hundslund Kloster.

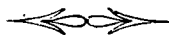

efter udfædte Regeringen et Brev til Nørrejylland's tre Landsdommere, at de overensstemmende med Lov og Ret skulde hjælpe Lensmanden imod de Sandemænd, der svore nogen Ejendom fra Hundslund Kloster, samt en Befaling til Rigens Kansler, at han uden Forhaling skulde understøtte ham efter Lov og Ret i Sagen angaaende den Indførsel, der var gjort i Klosterets Gods. Gabriel Gyldenstjerne havde dette Pantelen indtil 1544, da blev det indløst af Eskild Gjøe, der laante Kongen 3,000 rhinske Gylden og 3 Mar efter forhøjede Pantet med 500 Jokimsdalere. Ved Klosterets Foged Christen Thomsen lod han for Rar Herredsting 1545 Sognepræsten i Badum Hr. Jep Olsen tiltale, fordi denne ikke vilde yde Skyld og Landgilde til Klosteret af sin Kirke og Præstegaard, som tidligere havde hørt under Klosteret. Men da fremlagdes et Brev, udstedt i Aalborg nogle Maanedre i Forvejen af Axel Juel, Hovedsmand paa Aalborghus, Hr. Peder Jensen, Prior og Forstander i Hospitalet, Mester Morten Hegelund, Sognepræst i Aalborg, og Karl Skotte, hvilke alle vidnede, at de havde været i Aalborg i Borgemester Christen Pedersens Gaard paa den Tid Kongen var der, og at de da havde set og hørt, at Hr. Jep Olsen havde klaget for Kongen, at Gabriel Gyldenstjerne hvert Aar havde afstunget ham nogle Penge af Kirken til Klosteret, hvilket stred imod Kirkeordinansen. Da havde Kongen forbudt ham at svare disse Penge til Klosterets Lensmand; en saadan Afgift skulde han ligesom Stiftets andre Præster ikkun udrede til Stiftsbefalingsmanden. Herredsfogeden dømte desaarfag, at han „ikke havde bedre Forstand“ end, at Præsten borde være fri for denne Afgift, saa længe samme gode Mands Brev stod ved Magt. Til Klosterets Ejendomme hørte et Hus med Kjelder i Aalborg ved St. Peders Kirkegaard. Det var i Tidens Løb blevet faldefærdigt, saa at det maatte nedbrydes. Dette gav Kongen 1545 under sit Ophold i Aalborg til den oven nævnte Mester Morten Hegelund. Han maatte nedbryde Huset og bruge Tømmeret og Stenene som han selv vilde.

I Oktober 1554 fik Klosteret en ny Lensmand, i det Erik Pødebust til Rjorup afløste Eskild Gjøe. Bønderne fik da Brev, at de skulde yde ham og ingen anden Afgift, Arbejde og Landgilde. I Januar 1555 gjorde Kongen vitterligt, at han skulde Erik Pødebust 3,500 gode møntede og uforfalskede Jokimsdalere og 3,000 fuldvægtige rhinske Gylden i Guld, „som i Lybel og Hamborg gænge og gæve ere, og en god Mand den anden til Takke med betale

kan“, og derfor pantsætter han ham sit og Kronens Len Hundslund Kloster med alt Liggende som et brugeligt Pant til det vorder ham igjen afløst af Kongen selv eller hans Efterfølgere til første Maj. Han skal holde Klosteret ved god Hævd og Magt og skaffe de Jomfruer, som nu ere eller herefter der indgivendes vorde, tilhørligt Underhold til Klæde og Føde efter den Skik, Kongen og Rigens Raad have gjort om Klosterjomfruers Underhold, og hvorom de have ladet aabne Breve udgaa. Han skal tjene Kongen og Riget selv fjerde med 4 Stridsheste med Glavind eller med 4 værgagtige Karle til Skibs. Bønderne skal han holde ved Lov og Ret, ingen udfæste, saa længe de give Landgilde og anden Afgift og holde Gaardene ved Hævd og Bygning, ej heller besvære dem med ny Indfæstning eller paalægge dem nogen ny Tynge. Selv forbeholder Kongen sig den højere Jagtret. Lensmanden skal nemlig ikke „jage eller lade jage, styde eller lade styde, slaa eller lade slaa eller paa nogen anden Maade ødelægge nogen Hjort, Hind, Raa eller Hare“ i nogen af de Skove, som ligge til Klosteret, „uden aleneste paa de Skove og Ejendomme, han med Adelen har Lod og Del i, og som ere Adelen's eget Arvegods.“ Ogsaa indeholder Lensbrevet det sædvanlige Forbud imod at forhugge Skovene. Oprørskaanden var i hans Tid endnu ikke aldeles kuet i Bendshøvel. Christian den tredies Forordning om Gæsteri valte megen Uvillie hos en Del af Klosterets Bønder; den ivrigste af disse, Bertel Hansen, var endog gaaet saa vidt, at han blev overbevist om at have stunget et Spyd i Jorden og gjort „Atfreg“, at hver den, som vilde efterfølge ham, skulde lægge sin Haand paa samme Spyd. Efter Kongens Befaling gennemrejste Knud Gyldenstjerne og Otte Brahe til Knudstrup hele Bendelbo Stift for at give Almuen tilkjende, hvad Kongens Mening var med hin Forordning; da de to Adelsmænd i den Anledning drog til Almuens Forsamling, vilde Bertel Hansen holde sig borte; men det lykkedes ham ikke, og da ingen vilde gaa i Borgen for ham, blev han ført til Landstinget, hvor hans Gjerning blev dømt oprørsk at være og han derfor at have forbrudt sin Hals. Dermed var dog ikke Sagen afgjort; Bøndernes Uvillie vedblev, og nu klagede de 1558 for Kongen og Rigens Raad over Lensmanden. Nogle af dem var det blevet paalagt at have til Gæsteri 6, andre 4 og atter andre 2 Heste, hvilket ikke havde været Tilfældet fra gammel Tid af. Dertil svarede Erik Pødebust, at efter Kongens Befaling havde de to oven nævnte Mænd tillige med Albert Skeel og andre fastsat, hvad Klosterets

Dronninglund, fordum Hundslund Kloster.

Tjenere skulde svare i Landgilde og Gæsteri, og derefter rettede han sig. Ved Dom blev det nu afgjort, at de for Fremtiden skulde yde det saaledes fastsatte Gæsteri. Ligeledes klagede de over, at de nu, i Steden for de 20 *Ol* Sild, de i gamle Dage maatte give af hvert Bundgarn, de havde paa Klosterets Grund, maatte yde 1 *Tonde* saltet Sild og 4 *Ol* tørre Sild. Derom gav Lensmanden den Oplysning, at han ved sin Overtagelse af Lenet havde haft alle Bundgarnsejerne for sig, og at disse da gjerne havde samtykket i at give ham 1 *Tonde* saltet Sild ligesom andre gode Mænds Tjenere ydede; end videre tilkom der ham en *Rats* Fiskeri af hvert Bundgarn, og derfor gave de ham de 4 *Ol* tørre Sild. Ogsaa denne Afgift blev fastsat for Fremtiden; enhver, der satte sig derimod, skulde tiltales efter Loven. Ligeledes blev det afgjort, at de skulde holde Staldbogen og Fodernød ligesom i de foregaaende Lensmænds Tid. Erik Pødebussk havde villet forbyde Bønderne at sælge sine *Oxen* til andre end til ham selv; men Dommerne tillode nu Klosterets Tjenere at sælge sine *Oxen* og andre *Varer* til hvem de vilde. I forrige *Tider*, saa paastode Bønderne, havde de, naar der var *Olden*, givet det næstbedste af alle de *Svin*, de havde paa *Skoven*, og ikke mere *Oldengæld*; naar der ingen *Olden* var, gave de hver 2 *Høns* og 1 *Gaas*; men nu havde Erik Pødebussk trængt dem 4 *ß.* af for hvert gammelt *Svin* og 2 *ß.* for hvert ungt, de havde paa *Olden*, hvilket efter deres Mening var *Uret*. Dertil svarede han, at hans *Formand* havde overgivet ham en nøjagtig *Jordebog* over Hundslund Kloster, og deri stod et *Brandsvin* af hver *Gaard*; dog havde han endnu ikke krævet dette *Svin* af dem, men ladet sig nøje med *Gaasen* og de to *Høns* om *Året*, naar der ej havde været *Olden*. Ligeledes berettede han, at han havde to *Domme* af *Biborg* *Landsting*, hvorved Klosterets *Bønder* bleve dømt til at give *Oldengæld* ligesom andre gode Mænds Tjenere, og i *Overensstemmelse* hermed havde han 1557 taget den oven nævnte *Pengeafgift*, hvorimod han dette *År* (1558) havde ladet sig nøje med 3 *ß.* af et gammelt og 1½ *ß.* af et ungt *Svin*, og deri mente han ej at have gjort dem nogen *Uret*. Heri gave ogsaa Dommerne ham *Medhold*. End videre lærte Bønderne over, at det var dem forbudt at bruge *Skoven* saaledes som de havde gjort i gammel *Tid*; derom lod Dommen, at de ikke maatte bruge mere af *Skoven* end det, der blev dem *udvist* af *Lensmandens* *Bud* i *Overensstemmelse* med den *Dronningborgske* *Reces* af 1551. Ogsaa vare de *misfornøjede* med, at de ikke nu fik *Ol* og *Mad*, naar de

og ind om *Høsten* og gjorde andet *Arbejde* til Klosteret; tidligere havde de faaet somme *Dage* *Flæsk* og *Kjød*, somme *Dage* *Smør* og *Brød*, efter som *Dagene* tilhørte; men nu fik de ej andet end *Sild* og *Brød*. Herom indrømmede de dog selv, at siden den nuværende *Lensmand* havde tiltraadt sit *Embede*, havde de faaet baade *Kjød* og andre *Fødevarer*, naar de arbejdede, saa de ikke kunde andet end takke ham derfor. Det blev da paalagt ham at sørge for Klosterets Tjenere, naar de gjorde *Høveri*, paa samme *Maade* som hidtil. Deres *Kæremaal* gif ogsaa ud paa, at Erik Pødebussk besværede dem med flere *Ægter*, hvoriblandt *Limægt* (*Kalkægt*), end hidtil havde været *Tilfældet*. Hertil svarede denne, at han ikke krævede større *Ægter* af dem end nødvendigt var til Klosterets *Nytte* og *Bygning*, og han mente, at de ikke mer end andre *Kronens* Tjenere kunde være *fritagne* for at age saa meget *Bed* og *Lim* som Klosteret behøvede. Ogsaa heri fik han *Ret*. Til *Dommen* søjes, at hver den, der sidder *Lensmanden* *overhørig*, skal tiltales derfor som *vedbør* efter *Loven*, og hvis der ej vil udrede *Landgilde*, *Gæsteri*, *Ægt* og *Arbejde*, saaledes som det i denne *Dom* er ham paalagt, kan i *Tide* opsig sin *Gaard* og flytte fra *Godset* og skaffe sig en anden *Bolig*, som han kan have for mindre *Udgift*.

Kun saa *Maaneder* efter denne *Retstrættes* Afgjørelse havde Erik Pødebussk Hundslund Kloster; thi 1559 fik Fru Anne Olufsdatter Krogenos, Enke efter den i *Året* 1540 afdøde Hr. Klavs Pødebussk, Kongens *Tilladelse* til at indløse *Pantet* fra ham og derefter *Følgrebrev* paa Klosteret. Denne *Gang* havde hun det ifkun til 1562, da det blev indløst af *Rigsraad* Korfits *Ulfeld* til *Rogsbølle*. Allerede *Året* efter døde denne, og hans *Broder* Jakob *Ulfeld* til *Rogsbølle* fik *Lov* til at indløse det fra sine *Medarvinge*. Han havde dette *Len* indtil 1568, da Fru Anne Olufsdatter atter overtog det; *Pantsummen* blev da meget forøget og udgjorde 3,000 *rhiniske* *Gylde*, 5,375½ *Daler*, 63½ *Loth* *ungerisk* *Guld*, 99 *dobbelte* *Dukater* og 834 *Loth* *Sølv*. Kongen forbeholdt sig alle *Bundgarnstæder* og alt *Sildefiskendet* i *Stranden* og vilde selv holde *Saltene*, som der *aarlig* skulde falte *Sild* til hans *Gavn*; i øvrigt foreskriver dette *Lensbrev* de samme *Vilkaar* som de tidligere. Imod s. *Å* at forhøje *Pantet* med 500 *Daler* og *År* 1570 med 2,100 *Mk.* i *danske* *Hvider* fik hun *Fiskeriet* og al anden *Rettinghed*, som Jakob *Ulfeld* havde haft. I *Året* 1568 udgjorde det til Klosteret hørende *Bøndergods* 148 *Gaarde*, 151 *Bolstæder* og 161 *Huse*. Hidtil havde Erik Pødebussk haft nogle af Klosterets *Pergaments-*

Dronninglund, fornum Hundslund Kloster.

og Papirsbreve i sit Børge; dem gav han 1569 til Fru Annes Foged Oluf Esbensen. Fru Annes Eftermand var Rigsraad og Kongens Amiral Peder Munk til Estvadgaard, der havde dette Len 1574, da han fik det i Pant for 3,020¹/₂ gamle Daler. Som Lensmand indskævnede han 1579 Thomas Vigilsen for Viborg Snaepslandsting paa Grund af en Boged, denne i en Tydsfag havde aflagt inden Vennebjerg Herredsting. Aaret efter forhøjede han Pantet med 524 gamle Daler, han havde udlagt for sin Søsterlod i Kornumgaard i Bendskjæl, hvilken Søsterlod han havde overladt Kongen. Endnu i det til Peder Munk udstædte Pantebrev af 1574 paalægges det Lensmanden at sørge for de Nonner, der ere i Klosteret eller for Fremtiden ville give sig ind deri. Men kun faa Aar endnu have de kunnet opholde sig der; thi snart gif Hundslund Kloster over i privat Eje.

Den rige Hans Johansen Lindenov til Jobislet, Hovedsmand paa Hingavls Slot, fik nemlig ved et Magefliste af 6te Maj 1581 med Frederik den anden dette Kloster med største Delen af det dertil hørende meget betydelige Gods, imod at overlade Kronen Hovedgaarden Bormstrup (nu Friisholt), i Hovlbjærg Herred, Sal Sogn, og desuden i Sal By 14 Gaarde og 2 Gadehuse, i Skibelund 1 Gaard, Skibelunds Mølle og Vinkelholm 1 Gaard, i Gullev Sogn i Røddelund 6 Gaarde, i Gjerning Sogn og By 4 Gaarde og Herligheden i en „Kirkegaard“, i Lind i samme Sogn 4 Gaarde og 1 Gadehus, i Hvorslev Sogn Aldrupgaard, i Havrum Sogn i Neer (Niær) 1 Gaard, i Hovlbjærg Sogn Hovedgaarden Østergaard; i Aarup By, Kvorning Sogn (nu i Sønderlyng Herred) 2 Gaarde og Halvdelen af Aarup Mølle; i Middelfom Herred, Hjorthede Sogn og By 1 Gaard, i Grensten Sogn og By 2 Gaarde og 1 Gadehus, i Langaa Sogn og By 1 Gaard og 3 Gadehuse; i Sønderhald Herred, Kristrup Sogn og Stavnum By 1 Gaard; i Galten Herred, Lavrbjærg Sogn og By 1 Gaard, i Ølst Sogn, Kuptrup By 1 Gaard og 1 Bol; i Hatting Herred i Stenderup Sogn, Lystrup By 2 Gaarde, i Nørre-Album By 1 Gaard, i Thorsted Sogn, Drnstrup By 1 Gaard, i Ølsted Sogn, Duse By 1 Gaard; i Bjærg Herred, Drum Sogn og By 1 Gaard; i Nim Herred, Hornborg Sogn og By 1 Gaard, i Kalvhave 2 Gaarde og 1 Bol, i Lamdrup Sogn i Brøning By 1 Bol; i Nim Sogn, Prestenbro By 1 Bol, i Hornstrup Sogn og By 1 Gaard; i Bor Herred, Nding Sogn i Saaby 1 Gaard; i Framlev Herred, Skjerring Sogn og By 1 Gaard; i Høllum Herred, Alslev Sogn og

By 1 Gaard og 1 Mølle; i Hamrum Herred i Gjellerup Sogn og By 1 Gaard, i Hanning Sogn 1 Gaard; paa Mors i Nørre Herred, Drastrup Sogn de 3 Parter i Drastrup Gaard og Mølle, hvoraf den 4de Part tilhorte Fru Birgitte Banner, i Frøsløv By Tredieparten af 2 Gaarde og desuden 1 Gadehus; paa Laaland i Mudsø Herred, Rådsted Sogn og By 2 Gaarde, i Ridesø (Nersø) 1 Gaard, i Fugleby 1 Gaard, i Langet 1 Gaard, i Hørslev 1 Gaard, i Kjerlinge 1 Gaard og i Vester-Uls 1 Gaard; i alt udgjorde dette Gods 2 Hovedgaarde, 61 Bøndergaarde, de 3 Fjerdedele af 1 Gaard, en Trediedel af 2 Gaarde, 5 Bøstæder, 2 Møller, Halvparten af 1 Mølle og de 3 Fjerdedele af 1 Mølle samt 8 Gadehuse og Herligheden af 1 Gaard. Hans Johansen fik i Godtgjørelse herfor: Hundslund Kloster med Bygninger og alt Tiliggende samt følgende Gods: ved Klosteret 1 Mølle og Øster Mølle paa Klosterets Mark; i Hundslund Sogn: Skovsgaard, Svølholt og Pindkrog Gaarde, i Boller 18 Gaarde, 1 Bol og 1 Gadehus, Kjeldtoft og Gjengsholm, i Nygaard 3 Gaarde, i Try 11 Gaarde og 1 Bol, de 2 Gaarde Dalsgaard, i Stagsted 5 Gaarde, Kærsgaard og Suddergaard, i Hjallerup 18 Gaarde, i Dalle 6 Gaarde, Dalle Mølle og Gaarden Kollinghus, i Tolstrup 4 Gaarde, Lundgaard, i Gammel Kirke 5 Gaarde, Medelvad 1 Gaard, i Thaarup 8 Gaarde, Krægelund 1 Gaard, Plettensbrønd 1 Gaard, Thaarupsholm 1 Gaard, Bjørnlund 1 Gaard, Nabenholt 1 Gaard, i Tveden 3 Gaarde, i Daaren 4 Gaarde, Søndertveden 1 Gaard, Høltet 1 Gaard, Løgholt 1 Gaard, Løgtved 1 Gaard, Lille Løgtved 1 Gaard, Ravnholt 1 Gaard, i Dreffsø 10 Gaarde, Skjelmergab 1 Gaard, Torsvad 1 Gaard, Kvisselholt 1 Gaard, Damsgaard 1 Gaard, Røstrupholt 1 Gaard, Skjødsholt 1 Gaard, Milholt 1 Gaard, Kyllingborg 1 Gaard, Røvdal 1 Gaard, Møgilmoose 1 Gaard, Hønborg 1 Gaard, Røffenborg 1 Gaard, Ribsgaard, Bjørnstrup 1 Gaard, Boet 1 Gaard, i Lunderager 3 Gaarde, i Usaa 15 Gaarde og Usaa Mølle, i Gjæraa 18 Gaarde og Bol, i Sjøraa 2 Gaarde, i Melholt 2 Gaarde og Melholts Gaard samt 34 Gadehuse; i alt 175 Gaarde og Bøstæder, 4 Møller og 35 Gadehuse; end videre medfulgte 22 Bøndergaardstæder, som laa til de 4 Strandbyer Melholt, Gjæraa, Usaa og Sjøraa. Ved den endelige Døggjørelse viste det sig, at Klosterets Gods var ikke lidet større end Bøderlaget derfor; og Skjødet tilføjer, at Hans Johansen havde fornejet Kronen for Døverstuddet. Med Klosteret fulgte Birkretten samt det Løøre, som fandtes der, da Peder Munk afleverede Lenet. Ogsaa fik han i November

Dronninglund, fordum Hundslund Kloster.

f. A. Skjode paa Herligheds- og Kaldsretten over Hundslund Kirke; denne skulde han forbedre og holde ved Hævd og Magt, ligesom han og skulde have flittigt Tilsyn med, at Præstegaarden, over hvilken han og fik Herlighedsret, blev holdt ved god Hævd og Bygning, og altid skulde han forsyge Sognesfolket med en god, gudfrygtig og lærd Person, ustraffelig i Levnet og Værdom, som skulde have Bopæl i Præstegaarden.

Hans Johansen Lindenov, hvis Vt nu henimod et Hundredaar ejede Hundslund Kloster, var født 1542 og en Søn af Hans Johansen til Fobislet i Sønderjylland og Embedsmand paa Silkeborg. Denne døde i September 1568, hvorpaa hans Enke Fru Riborg Linhuus, Datter af Lavrids Linhuus til Juellstov og Fru Hilleborg Wille, havde Lenet indtil Maj 1569, da hendes oven nævnte Søn overtog det. Han havde nogen Tid i Forvejen været med i Syvaarskrigen og var bleven saaret i det navnlundige Slag ved Evarteraa 1565. Fra 1573 og indtil sin Død den 23de Maj 1596 var han Lensmand paa Hisingaavl. Som Gjer af Hundslund Kloster fik han 1590 kongelig Stævning imod Anders Maltesen Biffert til Albæk og Gotslav Budde til Repow, fordi de havde tilstædet Sandemænd at sætte nyt Markeskjel imellem Allerup og Hundslund Birk, hvisaarsag han forlangte Skadegæld, Kost og Tæring. I Aaret 1591 fik han ved Magefliste med Kongen noget af Klosters forrige Gods i Horns Herred. Efter Hans Johansens Død tilhorte Hundslund Kloster hans Enke Fru Margrete Rosenkrands, Datter af Otte Rosenkrands til Ræsbjholm og Fru Ide Gjøe. Hun var født i Aaret 1552 paa Ræsbjholm og døde i Januar 1635 og naaede saaledes den høje Alder af 83 Aar. Hun og hendes Ugtefælle hvile i Hundslund Klosterkirke, hvilket ogsaa er Tilfældet med flere af deres Efterkommere og nogle andre af Gaardens Gjere. I Kirken ser man ogsaa et Gravmæle med Hans Johansens og hans Hustrus Billeder i Legemsstørrelse. Ved Fru Margretes Død tilfaldt Gaarden hendes Søn Hr. Hans Lindenov til Gavnsø, Embedsmand paa Kalundborg, hvis første Hustru var Fru Sofie Seefeld, som han havde ægtet 1599; hun døde allerede 1602. Hans anden Ugtefælle var Fru Lisbeth Sofie Ranzau, Datter af Hr. Brejde Ranzau til Ranzauholm og Hærridslevgaard og Fru Sofie Rosenkrands; deres Bryllup blev holdt i Kjøbenhavn 1605. Efter Arild Hvittfeld var Hans Lindenov Embedsmand paa Dragsholm 1609—10, derpaa Hovedsmand paa Hammerhus og

Befalingsmand over Bornholms Land fra 1612 til 1622, da han blev Rigsraad. Efter derpaa først at have haft Tranekar og siden Kalundborg Len blev han 1639 Hovedsmand paa Hisingaavl, som han havde indtil sin Død 1642. Efter ham arvede hans Søn Jakob Lindenov Hundslund Kloster. Han oprettede Aulsgaarden Skovsgaard og forsynede den med Bygninger. Jakob Lindenov blev Udsesfor i Højesteret og fik den 3die Marts 1672 Justitsraads Tittel; men han levede ifkun en Maaned efter at Naadens Sol saaledes havde skinnet paa ham; thi den 11te April 1672 gif han til sine Fædre. Hans Hustru Fru Kristense Brahe, Datter af Tyge Brahe til Bemmetofte og Eskelbjerg og Fru Berete Brof, var død i Februar s. A. De bleve begravne i Sæby Kirke. Ugtefælet var barnløst.

Deres Arvinge folgte kort efter Gaarden til Kansler Peder Reedy til Børglum Kloster. Han døde 1674, hvorpaa hans Enke Fru Anne Kamel til Thurebyholm ejede Gaarden indtil 1690, da hun paa Grund af sin store Gæld maatte være glad ved at blive af med den paa en god Maade. Gaarden blev da kjøbt af Christian den femtes Dronning Charlotte Amalie, som syntes godt om dette Herresæde for dets smukke Beliggenheds Skyld og derfor hyppig besøgte det, da hun var bleven Enke; der tilbragte hun da en Del af Sommeren. Efter hende blev Gaarden nu kaldet Dronninglund, ligesom Skovsgaard fik Navnet Dronninggaard. Kort efter dette Salg gjorde Hans Frederik v. Lewegau Paastand paa en Godtgjorelse af 4—500 Rdlr. for Omkostninger paa Gaarden, i hvilken han havde haft en Sum Penge staaende. Dette Krav vilde Dronningen ej godkjende, med mindre Fru Anne Kamel vilde lade sig disse Penge afkorte. Da Fruen ej var villig dertil, blev Sagens Afgjorelse overdragen til Christoffer Lindenov og Christoffer Bartholin som Boldgiftsmænd. Ved Enkedronningens Død i Aaret 1714 tilfaldt Dronninglund hendes Søn Kong Frederik den fjerde, der dog allerede 1716 ved Magefliste overdrog dette Gods tillige med Børglum Kloster til sin Søster Prinsesse Sofie Hedevig, der i Steden affødte de søllandste Godser Gjordslev, Søholm og Erikstrup. Prinsessen godtgjorde sin Omhu for Almuens Oplysning ved i August 1719 at oprette 7 Skoler i Dronninglund Sogn. Hendes Gavebrev viser, hvilket ringe Krav man i den Tid gjorde med Hensyn til en Skolelærers Kundskaber. En saadan Mand skulde være vel oplyst og hjemme i sin Christendom, kunne undervise i rent dansk Tungemaal og læse i

Dronninglund, fordum Hundslund Kloster.

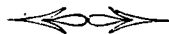

danste Bøger samt skrive en nogenlunde god Skrift og i øvrigt være en gudfrygtig, ærlig og uberygtet Person med godt Skudsmaal. Den aarlige Løn blev fastsat til 20 Rdlr. i Penge, 4 Tdr. Rug og 4 Tdr. Byg, hvilket Korn blev regnet lige med 10 Rdlr., og desuden 3 Skovlæs Brænde og 60 forsvarlige Læs Torv. Skolebygningen var 7 Fag stor, hvoraf de 4 til Skolestue, og med den fulgte et lidet Stykke Jord til Raalhøve. Fru Anne Kamel havde i Aaret 1687 virket i samme Djemed ved at opføre en Skole i Hjallerup; denne blev nu forbedret. Skolestuerne skulde end videre forsynes med en Kasselovn og Bænke, og hver af dem fik en Bibel, et Nyt Testamente og 5 Psalmebøger. Bedligholdelsen blev i Hovedsagen paalagt alle fremtidige Ejere af Dronninglund, en Byrde, der i dette Hundrebaar har trykket flere end en af dem; den blev for nogle Aar siden hævet ved Overenskomst. Prinsessen overdrog 1730 Dronninglund til sin hemmelige Egtefælle Gehejmraad og Overkammerherre Karl Adolf v. Pleßsen; men denne havde Gaarden ifkun til Aaret efter Prinsessens Død, da han 1736 solgte dette Gods til den rige islandsk Kjøbmand Jakob Severin, der anlagde en Skibsbro og et Skibsbyggeri ved Hals; men efter hans Tid forfaldt snart dette Værk aldeles. Han døde 1753 i en Alder af 61 Aar som den ældste af Kjøbenhavn 32 Mænd; hans Hustru Birgitte Sofie Nygaard var allerede 1739 vandret heden. Efter hans Død blev Gaarden kjøbt af Grev Wedell, som efter nogen Tids Forløb solgte den til Grev Adam Gottlob Moltke til Bregentved, der i Aaret 1776 afhændede Gaarden til den bekjendte Vventyrer William Halling til Tirsbæk, hvilken Gaard han strax efter solgte. Han havde i det engelsk-ostindiske Kompagnis Tjeneste svunget sig op til Brigaders Rang og samlet sig store Rigdomme. S. A. blev han Ridder (Storkors) af Dannebrog. Han var en af Direktorerne for det dansk-ostindiske Kompagni og ejede tillige Herregaardene Petersholm tæt ved Bejle og Kærgaard i Gjørding Herred. Dronninglund Hovedgaard udgjorde den Gang 92 Tdr. 4 Skpr. Ager og Engs Hartkorn og tillige med de underliggende Gaarde Dronninggaard og Hals Ladegaard i alt 162 Tdr. Hartkorn fri Hovedgaardstægt, Skovskyllden var 61 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdl. 1 Alb., Møllestyklden 1 Td., Skpr. 2 Fdl., og Godsjet under alle 3 Gaarde 788 Tdr. Skpr., Fdl. 2 Alb. Ager og Engs Hartkorn, Skovskyllden „ Tdr. 5 Skpr. 1 Fdl., Møllestyklden 15 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdl. og de matriculerede Liender 62 Tdr. Hartkorn. For at dække sine særdeles store Udgifter begyndte han snart altfor

staanseløst at hugge i Dronninglunds store og herlige Skove, saa at en hel Del deraf blev ødelagt. Af sine undergivne var han almindelig forhadet som en haardhjærtet og overmodig Godssejer, saa at hans Navn endnu nævnes med Rædsel der i Egnen. Bønderne i Sognet vide endnu god Betsked med, hvor han havde anbragt Træhesten, som deres Forsfædre saa ofte maatte ride. Halling døde 1796. Noget godt udrettede han dog ved at fremme Husflid hos Bønderne, i det han satte adskillige af disses Sønner i Haandværkslære. Hans Enke Fru Christine Halling, født Lindenspalm, ejede derpaa Dronninglund indtil 1806, da hun solgte Gaarden til Generalkrigskommissær Marcussen og Schuckart, der begyndte at afhænde Bøndergodset; men kun nogle faa Aar kunde de udholde de for Godssejerne saa tunge Tidsforhold, da en Bønde kunde udbetale Kjøbesummen for sin Gaard ved at sælge et Par Stude eller en Plag; thi Pengesforandringen var kommen imellem Salget og Betalingstiden. Som Følge heraf gif Dronninglund med kort Tids Mellemrum over i forskjellige Hænder; den tilhorte saaledes efterhaanden Thygesen, Abel, Møllerup og Møller, imedens denne store Ejendom naturligvis gif mer og mer tilbage. Møller kjøbte den for næppe — 3,000 Rdlr. og de ubetalte Skatter. Han kjøbte ogsaa Dronninglund Storkov, omtrent 1,000 Tdr. Land for — 10 Rdlr., det eneste Bud, der ved det offentlige Salg blev gjort, og dette gjorde han endog kun i Følge udtrykkelig Opfordring. Efter Møller tilhorte Dronninglund i nogle Aar Proprietær Fohrmann. Af hans Enke kjøbte den nuværende Ejer, Kammerherre Cand. juris Erik Skeel Gaarden 1844 for 52,000 Rdlr. Denne har anvendt mange Penge for at bøde paa flere Aars stadige Tilbagegang. Paa det til Gaarden hørende store Teglværk, der ligger i den forrige Dyrehave, brænder han selv de Afstivningsrør, som bruges, og om et Par Aar haaber han at faa alt i god Drift. Gaardens bedste Marker ere netop de lavt liggende, der i hans Tid ere blevne opdyrkede.

Dronninglunds Hovedbygning er for største Delen opført af Dronning Charlotte Amalie og udgjør 3 svære, grundmurede Fløje, hver paa 2 Etager, af hvilke den midterste vender imod Syd; Borgegaarden vender imod Nord. Den østre Fløj er dog uden Tvivl en Del af det gamle Kloster, da den er af meget sværere Mur og har Hvalvinger op til anden Etage. Ved hver Ende af den vestre Fløj er der opført en firkantet Udbygning eller saakaldet Pavillon, en Etage højere end selve Stuehuset. Dettets øverste Etage har Halling ned-

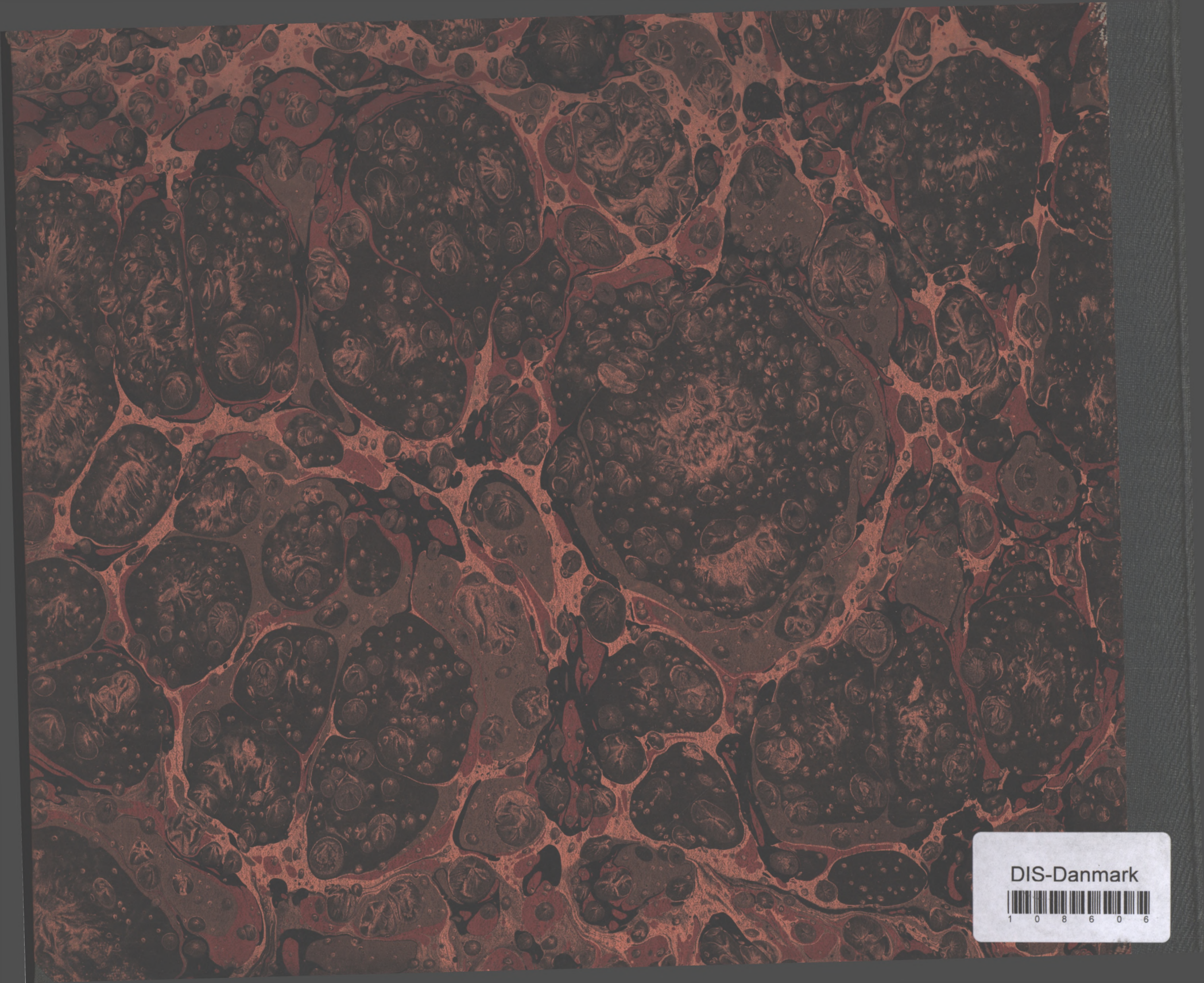
Dronninglund, fordum Hundslund Kloster.

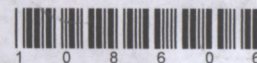
taget, og desuden har han gjort flere Forandringer. Han udvidede Bygningen og indrettede den indvendig efter sin Lids Smag. Dgsaa Hovedbygningen, der efterhaanden var bleven meget forfalden, er sat i god Stand af den nuværende Ejer. Til den østre Fløj slutter sig den store gamle Klosterkirke med sit smukke Taarn og sit ranke, høje Spir. Den har som Klosterkirke været mindre, indtil den gamle Sognkirke i Gammel-Kirkeby blev nedbrudt og søjet til dens østre Ende. Vaade Dronning Charlotte Amalie og Prinsesse Sofie Hedevig have istandsat og forskjønnnet denne Kirke. Gaardens Have er i gammel Stil med fve Alleer.

Efter at Dronninggaard og Hals Ladegaard i dette Hundredaar tillige med en Del af selve Hovedgaardens Tilliggende ere blevne bortsolgte, udgjør Dronninglund nu 38 Tdr. 3 Skpr. Ager og Engs Hartkorn efter den ny Matrikkel, efter den gamle 46 Tdr. Gaardens Fladeindhold er 480 Tdr. Land Ager, 235 Tdr. Land Eng, 2 Tdr. Land Mose og 130 Tdr. Land Skov. Dmtrent 200 Tdr. Land af Hovedgaardstøtten ere desuden henlagte til Fæstehuse. I Aaret 1806 havde Gaarden 1700 Tdr. Land Ager, Eng og Overdrev. Til Gaarden høre en Vandmølle og 11 Tdr. Hartkorn Fæstegods. Dette udgjør i alt 30—40 Bolsteder og Huse.

DIS-Danmark

1 0 8 6 0 6